

Hjärngymmet

Ett lärcentraprojekt inom Distum 1999 – 2000
Medborgarskolan i Ängelholm

Birgitta Callerud

Medborgarskolan

Box 1001

262 21 Ängelholm

tel: 0431-44 68 40

e-post: birgitta.callerud@folkbildning.net

Hjärngymmet

Projektrapport

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	3
Rapportmetod	3
Bakgrund	4
Vision	4
Mål, Syfte	4
Målgrupper	5
Tidsplan	6
Verksamhet	7
Lokaler	7
Kursutbud	8
Marknadsföring	8
Deltagare	10
Introduktionskurs	10
Handledning	12
Öppettider, Aktiviteter etc.	13
Teknik	14
First Class	14
Utbildning	15
Projektorganisation	15
Utvärdering	16
Fortsättning	17
BILAGOR	
Kostnader	18
Riktad information	19
Enkäter	
Producerat material	
Urklipp media	

”Hjärngymmet”

Ett lärcentraprojekt inom Distum 1999 – 2000
Projektredovisning

Rapporten är skriven av Birgitta Callerud, projektledare.

Medborgarskolan
Box 1001
262 21 Ängelholm
tel: 0431-44 68 40
e-post: birgitta.callerud@folkbildning.net

SAMMANFATTNING

Medborgarskolan i Ängelholm har under tiden 1/7 1999 till 31/12 2000 drivit ett lärcentraprojekt med medel från Distum (Distansutbildningsmyndigheten). Lärcentret, kallat ”Hjärngymmet”, har erbjudit Internetuppkopplade datorer och handledarstöd. Det har under året 2000 haft 123 deltagare. Målgrupperna har hittills varit allmänheten och grupper med särskilda behov. Deltagarna har huvudsakligen deltagit i distanskurser med Folkbildningsnätet och First Class som plattform. En betydande del av deltagarna hade inte tidigare någon dataerfarenhet och inte tillgång till egen dator.

Projektets visar att det går mycket snabbt att kapa barriärer. Man kan, utan tidigare datavana, genast börja studera ett intressant ämne tack vare handledning. Deltagarna visade påtaglig glädje, engagemang, ökat självförtroende, förtrogenhet med att använda Internet och datorn som hjälpmedel och var ivriga att fortsätta och erövra nya kunskaper genom att delta i distansstudier.

Vi tror att ett lärcentrum med viss handledning kommer framöver att ingå i det utbud av tjänster som studieförbunden förväntas ge som ett basutbud.

RAPPORTMETOD

Har vi lyckats nå målen?

Rapporten utgår från projektansökan. Utdrag ur ansökan citeras i början av avsnittet i *kursiv stil*. Därefter följer redogörelse för respektive verksamhet och reflexioner under rubriken erfarenhet.

BAKGRUND

Avdelningen i Ängelholm var en av tre avdelningar som under läsåret 97/98 deltog i Medborgarskolans projekt för att utveckla en studiemiljö för det öppna flexibla lärandet. Det innebär att analysera förutsättningar för en motiverande och stödjande studiemiljö. Där ska skiftande studiebehov, flexibla tider och olika sätt att lära mötas av pedagogiskt och socialt stöd i form av studievärdar, studiekamrater och folkbildningens pedagogiska värderingar. Vi har under ett par års tid samlat kunskap och förberett för denna framtidsvision.

VISION

På "Hjärngymmet" träffas personer i olika åldrar och med skiftande erfarenheter och bakgrund. Studiemiljön ger förutsättningar för att små och större grupper kan arbeta tillsammans och samverka. Det finns utrymme för spontana kamratgrupper och studiegrupper förmedlade av handledaren.

"Hjärngymmet" ska ha olika funktioner. Här kan man boka tid för den personliga rådgivningen eller slinka in för ett spontant träningspass, för socialt möte och diskussion. Man kan själv bestämma vilken funktion som man behöver och dess omfattning. Den kan variera från t.ex. ett enstaka besök, klippkort för ett visst antal gånger till att kunna ha obegränsad tillgång till pedagogiskt och socialt stöd, distanslärare etc.

Erfarenhet: Visionen har upplevts både tillräckligt konkret och rymlig för att inspirera. Den är oförändrat levande och styrande för vårt fortsatta arbete.

MÅL, SYFTE

•Vi vill marknadsföra det flexibla lärandet samt IT-stödets möjligheter till kommunikation, information och interaktivitet.

Erfarenhet: Vi har i olika sammanhang, externa som interna, lokala som nationella, personliga som allmänna, engagerat oss i att marknadsföra det flexibla lärandets fördelar. Det kräver en kontinuerlig och ihärdig information. Vi har skapat kontakter och verksamhet, men samtidigt funnit det trögare än vi hade föreställt oss. Vi önskade hett att projekttiden hade varit längre.

Nya verksamheter är beroende av kontakter med olika grupper i samhället för att kunna starta. Vi har haft otur med flera personbyten på poster som har haft stor betydelse för utveckling av ny verksamhet. Projektets mål och syfte berördes självklart inte av att olika organisationers nyckelpersoner byttes ut. Vi startade om med att informera och att bygga upp nya kontakter och hitta nya vägar. Men det ledde till tidsförluster.

•Vi vill skapa en organisatorisk form för att fullt ut kunna utnyttja den stora flexibilitet som ett lärcentrum kan erbjuda.

Erfarenhet: Organisationen under projekttiden passade den dåvarande verksamheten väl. Projektledaren hade det övergripande organisatoriska och pedagogiska huvudansvaret. Huvudhandledaren, som praktiskt också råkade vara avdelningens dataansvarige, hade ansvaret för teknik och handledningsupplägg.

Det viktigaste för oss var klart definierade ansvarsområden med ett handlingsutrymme. Det är viktigt att eftersträva en kort beslutsgång, för att snabbt kunna möta den nödvändiga flexibiliteten. För oss var beslutsgången extremt kort då projektledaren även var avdelningsansvarig. Verksamheten måste vara väl förankrad i organisationens ledning för att ge nödvändigt stöd och realistiska förväntningar på tidsåtgång och ekonomi.

Framledes, när vi hoppas ha kontakt med fler målgrupper, kommer vi att ge huvudansvar för respektive målgrupp till en person som då också ansvarar för utveckling och uppsökande verksamhet. Vi tror på kontinuitet och vikten av att bygga upp goda relationer. Resursgruppen kommer att knytas till lärcentret.

•Vi vill utveckla administrativa metoder för att hantera den flexibilitet som verksamheten har.

Erfarenhet: Projektgruppen tog hand om administrationen av lärcentret vilket också omfattade alla kontakter och all information inom distansverksamheten. I

början var detta nödvändigt och naturligt, men det skapade samtidigt ett avstånd till annan verksamhet och övrig personal, trots löpande information om projektet. Det tog tid att arbeta bort särställningen. För att undvika detta kommer vi framöver att införliva nya verksamheter från start i gällande administrativa rutiner. Vi har under tiden utvecklat våra allmänna rutiner och lärt oss att använda dessa mer flexibelt.

MÅLGRUPPER

Behovet är omfattande. Det finns hos allmänheten, hos studerande på olika nivåer - kan vara våra cirkeldeltagare och högskolestuderande, hos olika grupper med skilda behov t.ex. läs - och skrivsvårigheter, hos arbetslösa, invandrare, funktionshindrade, småföretagare.

Allmänheten

Den största målgruppen var den breda allmänheten. Den nåddes framför allt genom reportage i media, återkommande annonser och flygblad. Baksidan av vårt kursprogram informerade om projektet. Programmet delas ut till alla hushåll en gång per termin. En särskild grupp var seniorerna där flertalet hade stort behov av datakunskaper.

Kursdeltagare

Våra deltagare i datakurserna har blivit informerade om vår studieverkstad. En handfull personer har utnyttjat den. Vi kommer att bygga ut informationen och servicegraden till deltagare i övriga ämnen framöver.

Personer med särskilda behov

Vi har haft ett berikande samarbete med en dagverksamhet för personer med psykiskt funktionshinder, Nybrohuset. Målgruppen behöver framför allt personliga samtal och individuella lösningar och planer.

Företagare

Vi har haft svårt att få gruppen företagare intresserade av ett lärcentrum. Vi har besökt olika företagsgrupper och informerat, inbjudit till "work-shop", skickat flygblad till alla företagare, men med klen resultat. Vi har också konsekvent fört in alternativ med flexibelt lärande vid anbudsfrågningar, men inte heller där rönt någon framgång. Här behövs insatser av långsiktig och personlig information.

Arbetslösa

Vi har haft enstaka deltagare som har varit arbetslösa. Vi har informerat arbetsförmedlingen vid personalmöte, lämnat broschyrer och flygblad. Ingen påtaglig respons.

Erfarenhet: Fortfarande anser vi att behoven finns hos alla de uppräknade målgrupperna vi ville rikta oss till. Dock var mognaden för ett flexibelt lärande med datorstöd inte så allmän som vi trodde. Det tar längre tid från information till aktiv handling än vi räknade med.

Vi har inte hunnit med att vända oss direkt till invandrargrupper.

TIDSPLAN

A. Hösten 1999 ägnas åt planering, information och utbildning. Anpassning och utrustning av lokaler.

B. Året 2000 ägnas åt genomförandet av lärcentrets komplexa verksamhet, information, utveckling av verksamhet och utbildningar, utvärderingar, dokumentation, planering för framtiden och erfarenhetsspridning.

C. 2001 erfarenhetsspridning och fortsatt verksamhet.

Projektet varade från augusti 1999 till december 2000.

Vi har följt den naturliga tidsplanen. Planen detaljerades starkt och var ett aktivt instrument för att strukturera arbetet. Den justerades kontinuerligt.

VERKSAMHET

•På "Hjärngymmet" träffas personer i olika åldrar och med skiftande erfarenheter och bakgrund. Studiemiljön ger förutsättningar för att små och större grupper kan arbeta tillsammans och samverka.

Till vår stora glädje har vårt lärcentrum fungerat precis så som vi önskade. Där finns förutsättningar för mindre och större grupper, för studier och social samvaro. Kontakter knöts, mindre studiegrupper bildades spontant och lokalerna fylldes av positiva deltagare med engagerad och ivrig studieglädje.

•Vi vill bilda diskussionsgrupper som inspirerar till engagemang i samhället. Dessa grupper har lärcentret som bas och handledaren som inspiratör och organisatör. Många står idag utanför det aktiva samtalet, men genom IT blir grupperna tillgängliga även för dem som inte har möjlighet att närvara fysiskt, till exempel på grund av olika handikapp.

Vi arbetade med att inrätta ett mindre lärcentrum som filial på en dagverksamhet för personer med psykiskt funktionshinder. En brukare skulle vara extra handledare på plats med stöd av oss. Efter flera informationsmöten och individuella samtal med brukare och personal var allt klart, även lokal och datorer. Tyvärr blev beslutet upprivet vid byte av tjänsteman. Det har gjort att de planerade diskussionsgrupperna inom lärcentrats intranät inte har kunnat komma igång.

Som kompensation till brukarna startade vi två studiegrupper, där datorn användes som hjälpmedel till individuella upplägg. Gruppstorleken var sex till åtta personer. Deltagarna kom till lärcentrumet på speciellt avsatta tider och fick handledning av samma handledare, för att ge maximal trygghet och kontinuitet.

Den första terminen studerade de matematik i olika former beroende på de individuella förutsättningarna. Under den andra terminen testade vi att ge handledning i en lösare strukturerad form. Först erbjöds alla intresserade en minikurs i sökning på Internet, varefter man själv valde ämnesområden att fördjupa sig i. Den friare formen och det mer personliga ansvaret var efterlängtat av en del, men passade inte alla.

LOKALER

I en utbyggnad med separat ingång finns två rum, varvid det ena inreddes för social samvaro och det andra för studier med dator. Från början fanns där två datorer som sedan utökades till tre stycken. Rummet är direkt kopplat till ett större studierum som alltid var tillgängligt.

Samtidigt utvidgade vi vår datasal, i en annan del av fastigheten, för att kunna ha grupper med åtta deltagare. Vi hade många deltagare som inte hade tillgång till en egen dator eller var i stort behov av handledning. Det medförde behov av att kunna sitta länge vid datorerna, och när vi så kunde, använde vi datasalen. Erfarenhet: Efterfrågan på den sociala samvaron med kaffe, tidning och prat var inte fullt så stor som vi hade förväntat oss. Deltagarna var ivriga att använda datorerna så mycket som möjligt. Spontana grupper bildades snabbt, stämde träff vid vissa tider och arbetade i stor social samvaro vid datorerna. Troligen kan det också bero på att majoriteten av de deltagarna vi hittills har nått har ett fullt tillräckligt socialt nätverk.

KURSUBUD

Ett lärcentrum som kan kombinera människors individuella behov med folkbildningens pedagogiska arbetssätt och värderingar skulle tillföra ett stort mervärde för många olika kategorier av användare.

Samtidigt med Hjärngymmet har avdelningen deltagit i "Folkbildningsnätverk på distans" ett projekt inom Folkbildningsrådet med folkhögskolor och studieförbund som i samverkan erbjuder ett 30-tal distanskurser med handledning. Majoriteten av lärcentrets deltagare följde nätverkets kursutbud. Det innebar sammanhållna grupper med gemensam kursstart i början på terminerna och kurserna var oftast en termin långa. Det låste möjligheten med flexibel start och individuella planer samtidigt som det gav en hög folkbildningskvalitet under kursens gång. Det var inga kursavgifter under projektiden.

Vi försökte utvidga vårt kursutbud genom samarbete med andra kursleverantörer. Det var svårt att samtidigt tillgodose vårt eget kvalitetskrav med leverantörens krav på antalet levererade kurser och deltagarnas krav på låga kursavgifter.

Erfarenhet: Det är helt nödvändigt att kunna erbjuda ett konkret kursutbud när man ska starta ett lärcentrum. Utbudet ska helst vara differentierat med kurser av olika längd, svårighetsgrad och inriktning. Vi saknade kurser av mer "pröva på"-karaktär, enkla, korta, lustbetonade och som samtidigt skulle ge attraktiva kunskaper och kontakter. De skulle kunna vara en första modul i en påbyggbar helhet för att få deltagare att våga börja. Har de väl börjat fortsätter de flesta med fler kurser. Vi arbetar nu vidare med att utveckla ett eget distansutbud.

MARKNADSFÖRING

Vi vill marknadsföra det flexibla lärandet samt IT-stödets möjligheter till kommunikation, information och interaktivitet.

Vi har ambitionen att all information ska presenteras i så konkret form som möjligt. Vi kommer att arbeta med att ge inspiration genom workshops, studiebesök, öppet hus, prova på-möjligheter, uppsökande direktkontakter etc.

Extern marknadsföring

För att få deltagare till lärcentret började vi med att marknadsföra "Nätverkets" kurser (se kursutbud). Vi producerade olika flygblad om Studieverkstaden som vi spridde på olika sätt. Vi delade ut på stan, inte bara till biblioteken utan vi stod också vid köpcentra, skickade till företagare, distribuerade pressrelease-material till media (lokalpress, -radio, -tv). Vi affischerade och annonserade,

bjöd in lärare, bjöd till presskonferenser. Tyvärr sammanföll vårt första "öppet-hus" arrangemang med decenniets storm. Vi fick fem besökare och ingen pressbevakning, förutom ett omfattande förhandsreportage av lokal-tv. Det var inte heller någon synlig respons från företagare.

För att kompensera detta presenterade vi mer ihärdigt material till olika pressorgan och fick till slut reportage och artiklar i de lokala dagstidningarna (NST och HD), annonsblad (Lergöken) och kommuninformation. Det var en stor artikel den 23/12 i NST vilket rönt intresse och många telefonförfrågningar. Lyckligtvis kunde jag följa upp dessa samma dag. Informerade för fullt och hjälpte till med anmälningar till "nätet". Vi har fått någon uppföljningsartikel senare under varen.

Vi försökte med workshop utan någon större framgång, både för allmänheten och internt för våra ledare. Under vårens kunskapsvecka hade vi dels lunchseminarium på biblioteket om distans tillsammans med Komvux, dels erbjöd vi workshops var dag.

Under hösten arbetade vi mer med uppsökande verksamhet. Vi tog personlig kontakt, med besök eller per telefon, med företagsföreningar, enskilda företag, organisationer och föreningar. Ibland informerade vi allmänt, ibland hade vi valt ut ett specifikt intresseområde. Intresset var svalt.

Baksidan på vårt kursprogram informerade om projektet. Den första terminen fick vi några förfrågningar, men inte så många deltagare. Dessa kom teminen därpå när intresset hade legat och grott ett tag.

Vi har deltagit i seminarier, konferenser, utställningar och informerat om projektet.

Intern marknadsföring

Vi har ihärdigt informerat på olika plan inom vår organisation, centralt, regionalt och lokalt. Vi har medverkat i utbildningsdagar, seminarier och konferenser. Regionalt har det burit frukt genom ett pågående lärcentrprojekt och en ökad öppenhet och förståelse för det flexibla lärandet som kommer att vidareutveckla vår verksamhet.

Erfarenhet: Det i särklass mest givande har varit att personligen informera och bygga upp relationer och kontaktnät. Enda nackdelen är att det tar mycken tid i anspråk.

Vi var inte förberedda på att det skulle vara så tidsödande och trögt för processen information, intresse till handling. Vi hade önskat att projektet hade varat under längre tid för att kunna föra processen i hamn. Om orsaken till varför företag och organisationer inte var tillräckligt intresserade kan vi bara spekulera. Kanske hade vi inte för dem ett tillräckligt intressant utbud av

kurser. Kanske hamnade vi i en tidsbrist och utbildningssvacka för näringslivet, vilket vi faktiskt märkte genom minskad efterfrågan på våra traditionella utbildningar för näringslivet. Samtidigt borde då företagens pressade personalsituation göra det flexibla lärandet än mer attraktivt. Rent allmänt behöver folkbildningen bättre synliggöra sin kvalitet och förmåga för omvärlden.

Idag skulle jag ha avdelat ännu mer resurser för marknadsföringen. Vi skulle ha haft någon fristående person som konsekvent dokumenterade verksamheten - allt från studiebesök till konferenser - och som behärskade skiftande media för att kunna bearbeta de kanaler som passar bäst i respektive sammanhang. Trots goda intentioner hann vi inte med genom att vi själva var deltagande i aktiviteterna och dessutom fordras idag specialkunskaper för att kunna följa mediautvecklingen.

DELTAGARE

Under året 2000 tillhörde 123 personer lärcentret, 60 på våren och 63 på hösten. 77 personer studerade inom "Folkbildningsnätverk på distans", några till och med flera kurser. Omkring 10 stycken var termin kom regelbundet till lärcentret flera gånger i veckan. 13 personer på våren och 19 personer på hösten tillhörde gruppen personer med särskilda behov och kom två gånger i veckan på speciellt avsatta tider.

12 personer som gick på ordinarie datakurser kom för extra träning ett antal gånger. Vi hade två personer som läste ECDL på egen hand och kom för att få handledning. Vi har gett studieservice till några studerande på SSV-skolorna genom handledning och som testförrättare.

Erfarenhet: Vi tror att vi nu har nått två huvudkategorier av deltagare: de som är datamogna, har datavana och har väntat på möjligheten till speciell kunskap via distans. De vill klara sig själva. Den andra gruppen är studievana, men dataovana, och har sett en distanskurs som en möjlighet att lära sig hantera en dator. De har stort behov av handledning.

Vi behöver nu finna metoder för att få andra målgrupper aktiva t.ex. de lågutbildade. Kursutbudet är under utveckling, men hur man ska lösa de ekonomiska förutsättningarna kvarstår.

INTRODUKTIONSKURS

Vi vill testa vår form för introduktionskurs i flexibelt lärande. Den innefattar studieteknik, lärstilar, IT med First Class, studiematerial som gör att man kan prova den skriftliga kommunikationen med feedback från lärare samt träning i den snabba impulsiva skriftliga kontakten mellan gruppdeltagare.

Alla deltagare som läste kurser inom "Folkbildningsnätverk på distans" kallades till ett introduktionsmöte. Där informerade vi om projekten, om studier på distans och Folkbildningsnätet, tränade First Class och bjöd på fika. Vi hade frukostmöten, förmiddags- och eftermiddagsmöten och möten på kvällen för att ge alternativa möjligheter för alla. Vi delade ut en CD-skiva till alla deltagare. Den innehöll First Class och andra nyttiga free-shareprogram för att deltagaren så enkelt som möjligt skulle kunna installera det som behövs, information om handledarens uppgifter, råd inför distansstudier m.m.

Var termin blev det omkring sex informationsmöten där var grupp var sammansatt ämnesvis för att redan från början ge deltagarna kontaktmöjligheter. Vi hade också individuella introduktioner för efterslänrare, de som inte kunde på andra tider och de som hade särskilda behov av långsam introduktion.

Under hösten 2000 testade vi att utvidga introduktionskursen direkt med en frivillig påbyggnad av 2-3 gånger med framför allt informationssökning på Internet. 50% deltog och tyckte det var positivt.

Vi har inte som många andra börjat med att ge en datakurs för att sedan starta den egentliga distansutbildningen. Istället har vi gjort tvärtom. Vi har gett en medvetet mycket kortfattad introduktion i First Class under ca en timme. Utan tidigare datavana vågade och kunde helt oerfarna personer inom data direkt börja sina ämnesstudier via en dator. Sedan har handledarna allteftersom behov har uppstått kompletterat och byggt upp användarkunskap.

Vi har inte använt vårt studiematerial för att testa distansmetodik. Eftersom alla deltagare redan från början var anmälda till en kurs, var vår ambition att de på en gång skulle kunna bli aktiva inom sitt valda ämne utan någon fördröjning, som skulle kunna dämpa motivationen.

Erfarenhet: Vi har funnit det vara väsentligt att alla, som på något sätt har möjlighet att använda sig av ett lärcentrum, kommer till en introduktionsträff för att etablera en personlig kontakt inför studietiden. Detta oberoende av deltagarnas tidigare erfarenheter av First Class eller om de har tillräckliga datakunskaper. Om det var helt omöjligt gjorde handledaren ibland hembesök eller etablerade en telefonkontakt före kursstart.

Om vi inte hade en homogen grupp beträffande förkunskaper i data, delade vi upp introduktionen i moduler. Vi började med att till kaffe med dopp ge den obligatoriska informationen om Hjärngymmet, projektet, distansstudier,

personal och kontrollera att inloggningen till Folkbildningsnätet och den aktuella kursen fungerade. Därefter kunde man välja om man ville fortsätta att delta i information om Folkbildningsnätet, träna First Class, lära sig att installera program eller vad som behövdes just då för den gruppen. Sedan gjordes flera olika frivilliga uppsamlingsträffar med speciellt innehåll för olika deltagares behov.

Vi har fått positiv respons för vårt upplägg. Deltagaren kunde själv påverka träffens innehåll. Vår pedagogiska metod att kontinuerligt erbjuda extra, tidsbegränsade handledningsträffar med olika teman uppskattades av såväl deltagare som handledare.

HANDLEDNING

Vi vill utveckla stödet till människor med olika behov av bildning/utbildning. Det omfattar kunskapen att lotsa rätt redan i den första kontakten, att använda strukturerade motivationssamtal för att förstå lämplig nivå av önskat studiestöd, att ge hjälp om man önskar en individuell studieplan, att sätta samman grupper och förmedla studiekontakter, att kontinuerligt ge ämnesmässigt, pedagogiskt och socialt stöd, att följa deltagarnas aktiviteter och att ge de adekvata motiverande insatser som behövs.

Lärcentret var ständigt bemannat med en handledare när det var öppet. Våra handledare har social förmåga och är goda pedagoger. Huvudhandledaren har mycket god teknisk kompetens, medan de övriga har god användarkunskap i de vanligaste dataprogrammen och framför allt i First Class. Tillsammans täcker de in olika ämnesområden, från ekonomi till språk, och kompletterar varandra väl. De har också erfarenhet av distansstudier. Handledaren behöver framför allt vara en god lyssnare för att ge det stöd som deltagaren efterfrågar.

Vår metodiska syn att datorn enbart är ett hjälpmedel har genomsyrat all handledning. Ämneskurserna har varit i fokus och själva datahanteringen har avdramatiserats. Handledningen har varit helt avgörande för att vissa studerande har kunnat följa sina kurser.

I början har behovet av hjälp varit i huvudsak av teknisk natur: datorer, modem, Internetuppkopplingar, installationer av First Class. Ibland gjorde handledaren även hembesök om problemet inte gick att lösa per telefon. Handledaren måste vara lite ihärdig och själv kontinuerligt kontakta de deltagare som inte regelbundet besöker lärcentret för att höra om det finns problem och att uppmuntra.

Drygt 10 personer per termin hade inte någon datavana alls och flera inte heller någon egen dator. De besökte regelbundet studieverkstaden, en till flera gånger i veckan. Några deltagare, som hade särskilt behov av stöd, bokade privata tider för att sedan slussas över till öppna grupp-tider. Två personer från Nybrohuset följde kurser på "nätet" och fick regelbundet individuell handledning.

Redan i den första kontakten sammanförde vi personer som studerade samma ämne eller hade likartade förutsättningar t. ex. läste behörighetsgivande kurser. Ibland samlade vi grupper som hade samma behov av viss ökad datakunskap för gemensam handledning. Det kunde vara att bifoga filer, att använda ljudfiler i språkkurser etc. Fem pensionärer, som läste samma kurs, bildade en egen studiegrupp, som träffades hos varandra och kom till oss för att lämna svar på frågor.

Erfarenhet:

Vi har upplevt att handledningen är så komplex och väsentlig som vi hade föreställt oss den. Vi har inte använt mallar för strukturerade motivationssamtal utan det har varit spontana samtal vid behov.

Svårigheten ligger i att nå de deltagare som vill vara självständiga med information och kunskap om hur man läser på distans. Vi upplever att många skulle ha nytta av mer ren distansmetodik. Det skulle förhindra en del avhopp som nu går under namnet bristande tid eller kraschad hårddisk, men som egentligen är bristande distansmetodik. Några är fixerade vid sina datakunskaper och har inte varit tillgängliga för sådan information.

Vårt mål att knyta upp deltagarna mer till studieverkstaden gjorde att vi utvidgade introduktionskursen. Då blir det mer naturligt att vända sig till oss vid eventuella problem. Den utvidgade introduktionskursen fungerade så som vi önskade. Men det behövs ytterligare insatser för att förmedla konsten att lära på distans.

Visserligen var handledarens uppgift bara att ge stöd vid problem med mjukvara, men det gick inte alltid att hålla så hårt på reglerna. Det är helt avgörande att tekniken fungerar från start, annars tappar deltagaren lätt kontakten. Motivationen måste vara synnerligen stark för att kunna knyta an igen.

Vi har enbart positiva erfarenheter av distansutbildning för personer med särskilda behov. Att själv kunna ha viss kontroll över sin studietakt är väsentligt, men vi upplevde att den stora fördelen var tillgången till en handledare. Det var en stor trygghet att tillsammans med handledaren lösa uppgifter som skickades till en lärare på distans. De flesta har en negativ och ångestfylld relation till skola och lärsituationer. Distans med handledning bryter mönster och stärker självförtroendet och att dessutom tillägna sig

statusfyllda datakunskaper är välgörande för självkänslan. Det var också avgörande för tryggheten och en stabil struktur att vi hade avsatta tider för enbart dessa grupper och samma handledare gav den nödvändiga kontinuiteten.

Vår viktigaste erfarenhet är att det går att snabbt kapa de barriärer som brist på datavana kan ge. Glädjen över att delta i IT-världen, att plötsligt kunna överraska t. ex. barnbarn med e-post var påtaglig och stimulerande.

ÖPPETTIDER, TRÄFFAR, UPPFÖLJNING ETC.

De första två veckorna hade vi generösa öppettider var dag, medan vi sedan begränsade något. För allmänheten var det öppet c:a 4 timmar per dag under varierande tider; förmiddagar, eftermiddagar och kvällar, söndagar stängt. Två pass i veckan reserverades för brukare från Nybrohuset. De övriga deltagarna ville klara sig själva. Efter två-tre veckor ringde vi runt till alla för att kontrollera att allt fungerade.

Vi kallade till "halvtidsmöten". Fem till åtta deltagare kom, men vi hade kontakt med huvuddelen av deltagarna.

Vi hade avslutningar, tärtkalas och glöggparty, med c:a 10 – 12 deltagare var gång som diskuterade distansstudiernas möjligheter och som alla var ivriga att få fortsätta.

Under sommaren erbjöd vi "Sommarverkstad" med öppet två eftermiddagar/kvällar i veckan under vissa veckor, men fick bara något enstaka besök. Vi informerade genom flygblad på bibliotek, turistbyrå och turistanläggningar.

Erfarenhet: Det är väsentligt att ha en generös inställning till tillgänglighet och serviceanda i början av deltagarnas distansstudier. Fungerar inte tekniken då kan det vara förödande för fortsättningen. Handledarna var då även tillgängliga per telefon var kväll. Den största efterfrågan på lärcentret hade vi dagtid, eventuellt beroende på att vi hade många seniorer. Det var fullt tillräckligt att ha öppet en kväll i veckan.

TEKNIK

Lärcentret hade tre datorer som vid behov och möjlighet kompletterades med datasalens åtta datorer. Datorerna var kopplade i nätverk med fast Internet-uppkoppling.

Teknik: PC-datorer, Pentium 166 -400
32 - 64 MB internminne
ljudkort
CD-spelare
Skrivare
CD-brännare

Mjukvara: Internet
First Class
Office-program
Real Player
Diverse program för särskilda behov, t.ex. matematikprogram

I dag har vi utvecklat lärcentret med ytterligare en dator och videokonferensutrustning

FIRST CLASS

Användning av informations- och kommunikationsteknik (IKT)

Kommunikation sker huvudsakligen med First Class inom Folkbildningsnätet där vi med administratörsbehörighet kan lägga upp olika konferenser för skiftande grupper och behov.

Kurserna inom "Folkbildningsnätverk på distans" har använt sig av Folkbildningsnätet som plattform. Vi har byggt upp en egen konferens inom Folkbildningsnätet för att skapa en sammanhållande länk för lärcentret. Där var information, café, teknisk support och ett länkskaffereri. Det har än så länge varit låg aktivitet i konferensen.

Ett av våra glädjeämnen är erfarenheten av First Class. Det är användarvänligt, enkelt och logiskt uppbyggt och fordrar inte någon avancerad datavana för att hanteras. Utvärderingar visar samstämmigt att tekniken har fungerat och att man finner First Class enkelt och lätt.

Erfarenhet: Vi hade för höga ambitioner beträffande vårt eget intranät och sammanhållande konferens. De fordras betydande insatser för att hålla konferenserna vid liv. De flesta orkade inte med mer än sin egen kurs och kontakten med läraren. Även kurscaféerna var lågprioriterade. Vår enkät visar dock att många läste konferensen, tyckte att den var viktig, men skrev inte själva. Andra hade överhuvudtaget inte registrerat att den fanns, trots att

handledaren ständigt anknöt till den. Antagligen är också ett aktivt deltagande i konferenser en generationsfråga. Det förutsätter ett okomplicerat förhållnings-sätt till det skrivna ordet. Vi försökte medvetet att minska respekten för skriftliga inlägg i såväl handledning som i våra konferenser.

UTBILDNING AV PERSONAL.

Vi ger kompletterande utbildningar till all personal som berörs av projektet. Utbildningarna har distansinslag för att ge personlig erfarenhet. Datasal med handledare finns till förfogande under hösten för att inspirera personal och intresserade deltagare till utveckling.

Vi har gett kontinuerlig information till administrativ personal som också har deltagit i distanskurser för att få erfarenhet. Vi har erbjudit utbildningsdagar för cirkelledare och skickat personlig inbjudan vid ett flertal tillfällen till workshop. Tyvärr har intresset varit klen. Under hösten 2000 medverkade vi i utbildningsdag för all personal inom Medborgarskolans Skånedistrikt.

Handledarna har utbildats och vi har genomfört utbildning för nya handledare i Skånedistriktet.

Vi har till slut hittat cirkelledare inom olika ämnesgrupper som är intresserade av distansutveckling och har med dessa bildat en idé- och resursgrupp.

Erfarenhet: Det har varit trögare att kunna utbilda cirkelledare än vi hade förväntat oss. Det finns en misstänksamhet och rädsla inom studieförbunds-världen mot distansutbildning i sig. Det har tagit tid att informera, men nu börjar det finnas förståelse och intresse för det flexibla lärandets kompletterande möjligheter. Kanske hade denna process gått fortare i en storstadsavdelning.

PROJEKTORGANISATION

Ett utvecklingsprojekt måste vara öppet för möjligheter och inspirera till att klara utmaningar och spränga gränser. Vi har eftersträvat att arbeta i en läroprocess. Det innebär att vi i viss mån har tillåtit flytande gränser och anpassat delmål efter den föränderliga omvärlden. Det kan vara tidsödande och resultaten kan vara svårfångade, men är nödvändigt för att inte begränsa projektet. Samtidigt är det väsentligt att ständigt medvetet ifrågasätta projektets vägval för att inte plötsligt ha förändrat dess inriktning. Vi har förankrat arbetet i vår projektvision som det styrande dokumentet.

Referensgrupp

Samtidigt med projekt "Hjärngymmet" har vi deltagit i "Folkbildningsnätverk på distans", ledning Folkbildningsrådet. Projekten har gett ömsesidiga positiva synergieffekter. För "Hjärngymmets" del var det väsentliga att vi snabbt fick ett utbud att erbjuda samt ett kunnigt och brett kontaktnät. Kontaktnätet var lätt tillgängligt, tydligt och närvarande.

En mer komplett referensgrupp kunde vi knappast ha fått på annat sätt.

Projektgrupp

Projektgruppen var en liten arbetsgrupp på tre personer bestående av projektledare samt två handledare. Fördelen var att alla deltog i processen medan nackdelen var sårbarheten. En projektdeltagare fick under projekttiden ett annat arbete vilket begränsade hans tid och möjligheter att delta. Begränsningen blev i realiteten större än vad som kunde förutses. Det fick konsekvenser för gruppen och deltagaren tappade gradvis sitt engagemang. Det är svårt att byta deltagare i ett utvecklingsprojekt där processen måste vara levande och där tiden är begränsad. Med facit i hand hade det varit bättre om deltagaren hade avgått i ett tidigt skede där det var möjligt att förändra gruppens struktur och att utbilda nya medlemmar.

Resursgrupp

En resursgrupp bildas av erfarna pedagoger inom folkbildning, datalärare och administrativ personal. De ger konkret hjälp vid problem, har ansvar för uppföljning och dokumentation, utveckling och förnyelse av framtida verksamhet. Resursgruppen fortsätter efter projektets slut.

Vi har enligt planerna bildat en sådan resursgrupp med ambition att utveckla den interna verksamheten.

UTVÄRDERING

Projektgruppen dokumenterar fortlöpande genom dagboksanteckningar och analyser av aktiviteter, identifierar problem och framgångar. En del av utvärderingsprocessen blir att undersöka projektets framtida möjligheter och utveckling på bas av projektets nya kunskaps- och informationsunderlag. Modell för utvärdering är självutvärdering med intervjuer och enkäter.

Vi har kontinuerligt genomfört intervjuer med deltagare för att regelbundet utvärdera vårt arbete och justera det därefter. Kontakterna med deltagarna har präglats av öppenhet och engagemang. Vi har även intervjuat personer utanför lärocentret, både de som har distanserfarenhet och de som saknar sådan, för att tillägna oss kunskap om attityder till flexibelt lärande och lärocentra.

Umeå universitet har utvärderat "Folkbildningsnätverk på distans" genom stora enkäter till deltagare, handledare och kursledare. Vi har kompletterat med en egen enkät med fokus på handledning och vårt lärcentrum. Den skickades ut i slutet på var termin till deltagare i lärcentret. Svarsfrekvensen låg på cirka 65%. Vid påstötning för att få vårt enkätsvar uttryckte deltagarna utvärderingströtthet. Svarsgruppen var representativ beträffande ålder och kön, och representerade både de som aktivt utnyttjat "Hjärngymmet" och de som har varit mer självständiga. Intervjuer och enkätsvar stämde väl överens i sin positiva bedömning av lärcentret, introduktionskurserna och handledningen.

Erfarenhet: Vi har föredragit att arbeta med samtal och intervjuer. Det tar visserligen längre tid, men det ger betydligt bättre kunskap om värderingar, orsakssammanhang, styrkor och svagheter. Deltagarna har också uttryckt tillfredsställelse med en fördjupad diskussion.

Arbetet med projektet var intensivt och invävt i vår dagliga verksamhet. Det var svårare att föra en utförlig loggbok än vi hade förväntat oss. I kommande projektverksamhet kommer vi att hårdare kräva strukturerad dokumentation av alla inblandade i projektet.

FORTSÄTTNING

Efter projekttidens slut ska verksamheten kunna leva vidare av egen kraft. Resursgruppen ger förutsättningar för bevarad aktivitet och ansvarar för en ständigt levande utveckling

Vi har prioriterat att ge information inom den egna organisationen, vilket har gett till resultat en utveckling av lärcentra och en början till ett utbud med flexibelt lärande. Vi arbetar själva vidare med att utveckla handledning för grupper med särskilda behov och vårt engagemang inom "Folkbildningsnätverk på distans" fortsätter. Vi kommer också att vända oss till företag och att prioritera resursgruppens arbete.

Erfarenhet: Vi har i dag inte hunnit hitta den gyllene mix av deltagare som kan bära kostnaderna för ett lärcentrum. Frågan är om ett lärcentrum någonsin kommer att helt ut kunna bära sina egna kostnader. Det finns för närvarande inte tillräcklig vetskap hos den breda allmänheten om folkbildning och den kvalitetshöjning ett lärcentrum med handledning kan ge. Det försvårar en ekonomisk värdering. Jag tror att ett lärcentrum med viss handledning kommer framöver att ingå i det utbud av tjänster som studieförbunden förväntas ge som ett basutbud. Det kommer att vara nödvändigt att kunna erbjuda ett flexibelt lärande om folkbildningen ska fortsätta att vara en realitet i vårt samhälle.

Bilaga 1

Kostnader

Personal	587 835
Utbildning	20 900
Resor	43 915
Information	40 600
Kommunikation	32 620
Kontorskostnad	12 000
Hårdvara	73 100
Programvaror	11 800
Hyror	126 000
Anpassning lokal	29 000
Administration	7 000
Övrigt	8 200
Total kostnad	992 970
Egenkostnad	292 970

Bilaga 2

Riktad information till grupper

Workshop-station Lärcentra på Lunnevals folkhögskolas IT-dag
Startmöte för Folkbildningsrådets Demokratiprojekt,
Nordiskt folkbildningsseminarium
Distums konferens våren 2000
Arbetsförmedlingens personal, Ängelholm
Styrelsen för Ängelholms Näringslivs AB (ÄNAB)
Styrelsen för Hantverksföreningen, småföretagarförening för entreprenörer.
Socialförvaltningen
Försäkringskassan
Nybrohuset
Samhall
Distansseminarium, Stadsbiblioteket Ängelholm
Rikskonferenser inom Medborgarskolan
Distriktskonferenser inom Medborgarskolan
Utbildningsdagar inom Medborgarskolan
Ledningsmöten inom Medborgarskolan
Cirkelledareutbildningar inom Medborgarskolan
Personalutbildningar inom Medborgarskolan